

בבא בתרא סח

עניין: המוכר את העיר

מדרש תנחומא אחרי יב

וְכֵן אַתָּה מוֹצֵא, בְּשֵׁעָה שֶׁעֲמַד יְהוֹשֻׁעַ וְעֹשֶׂה מִלְחָמָה בְּגִבְעוֹן, מִה כְּתִיב שָׁם (יהושע י יב), אֲזַי יְדַבֵּר יְהוֹשֻׁעַ לְה' בְּיוֹם תַּת ה' אֶת הָאָמְרִי לְפָנָי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר לְעֵינָי יִשְׂרָאֵל שְׁמֹשׁ בְּגִבְעוֹן, דּוּם וְגו'. בְּקֶשׁ יְהוֹשֻׁעַ [לְהַעֲמִיד] [לְשַׁתֵּק] אֶת הַחֲמָה, אָמַר לָהּ שְׁמֹשׁ בְּגִבְעוֹן דּוּם. לֹא אָמַר עֲמַד, אֲלֵא דּוּם. לְמָה אָמַר לָהּ דּוּם, שְׁכַל זְמַן שֶׁהוּא מְקַלֵּס, יֵשׁ בּוֹ כַח לְהִלָּךְ. דָּמָם - עֲמַד. לְקַף אָמַר לוֹ יְהוֹשֻׁעַ [שִׁישַׁתֵּק] [שִׁיעַמַד], שֶׁנֶּאֱמַר שְׁמֹשׁ בְּגִבְעוֹן דּוּם. אָמַר לוֹ הַשְׁמֹשׁ לִיהוֹשֻׁעַ יְהוֹשֻׁעַ, וְכִי יֵשׁ קָטָן אוֹמֵר לְגָדוֹל מִמֶּנּוּ דּוּם. אֲנִי נִבְרָאתִי בְּרִבְעֵי, וּבְנֵי אָדָם נִבְרָאוּ בְּשִׁשִּׁי, וְאַתָּה אוֹמֵר לִי דּוּם, אָמַר לוֹ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חוּרִין שֶׁהוּא קָטָן, וְיֵשׁ לוֹ עֶבֶד זָקֵן, אֵינּוּ אוֹמֵר לוֹ שַׁתֵּק, אֲבָרְהֵם אָבִי הִקְנָה לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמַיִם וְאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית יד ט) בְּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֲלִיּוֹן קִנְהָ שְׁמַיִם וְאָרֶץ. וְלֹא עוֹד אֲלֵא שֶׁנִּשְׁתַּחֲוֶה הַשְׁמֹשׁ לְפָנָי יוֹסֵף, שֶׁנֶּאֱמַר (שם לו ט) וְהִנֵּה הַשְׁמֹשׁ וְהַיָּרֵחַ וְגו' מִשְׁתַּחֲוִיִּים לִי. (הוּי שְׁמֹשׁ בְּגִבְעוֹן דּוּם). אָמַר לוֹ הַשְׁמֹשׁ (וְכִי) אַתָּה גּוֹזֵר עָלַי שְׁאֲדָם, (אָמַר לוֹ הוּי). אָמַר לוֹ וְכִינֵן שְׁאֲנִי שׁוֹתֵק), מִי יֹאמֵר קְלוֹסוֹ שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָמַר לוֹ דּוּם אַתָּה, וְאֲנִי אָמַר שִׁירָה בְּעִבּוּרָךְ, שֶׁנֶּאֱמַר אֲזַי יְדַבֵּר יְהוֹשֻׁעַ לְה'. וְאֵין אֲזַי אֲלֵא שִׁירָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות טו א) אֲזַי יִשִּׁיר מֹשֶׁה.

ידי משה על בראשית רבה ו, ט

אותו בלשון עבדא בישא והעיקר שקשה וכי בשביל שיחלום לאדם שישתחוה לו אדם יהיה מכח כן עבדו ועוד מאי לשון זבינא, ונ"ל דא"י במדרש תנחומא א"ל יהושע בן חורין קטן שיש לו עבד זקן אינו אומר לו שתוק וכי לא קנה אותך אברהם שנאמר ברוך אברם לאל עליון קונה שמים וארץ ולא זו בלבד אלא שהשתחוית לפני אבי יוסף. וקשה ג"כ כמ"ת וכי לא היה די בטענה ראשונה, ונ"ל דא"י בפי המוכר את הבית משנה ו' המוכר את העיר לא מכר את העבדים ואם אמר היא וכל מה שבתוכה מכר אפילו בהמות ועבדים שיש בה, נמצא טענה ראשונה אין בה ממש כי אף שקנה אברהם שמים וארץ לא קנה העבדים שבתוכם עד שיאמר בהדיא היא וכל מה שבתוכה ולז"א ולא זו בלבד אלא שהשתחוית לפני אבא והסכמת בזה המכירה ע"ד דאיתא במדרש אמר הקב"ה אני אמרתי ורב יעבוד צעיר ואתה השתחוית לעשו חייך שאני צורך לך בכנפיך נמצא שעל ידי השתחויה נתרצה להיות לו לעבד ועכשיו מיושב ג"כ מדרש זה שא"ל לשון עבדא בישא ע"ד שאחז"ל עבדא בישא כתר דעבדין מתמלכין הלא כבר זבינא דאבא את מיום שקנה אותך אבא בכלל שמים וארץ. וא"ת שכל זמן שלא אמר היא וכל מה שבתוכה לא מכר את העבדים בכלל לזה אמר והלא הסכמת שהשתחוית דכתיב והנה השמש והירח משתחוים לי כנ"ל ודו"ק.